

Tonga

**TU'UTU'UNI KI HE TUKUHAU
NGAUE'AKI 2013**

TU'UTU'UNI KI HE TUKUHAU NGAUE'AKI 2013

Fokotu'utu'u 'o e Ngaahi Kupu

Tu'utu'uni

1	Hingoa nounou.....	5
2	Ngaahi koloa hu mai faka'ataa mei he tukupau ngaue'aki	5
3	Noa 'a e totongi 'o e tukupau ngaue'aki	6

TU'UTU'UNI KI HE TUKUHAU NGAUE'AKI 2013

LAO KI HE TUKUHAU NGAUE'AKI 2003

'I HONO NGAUE'AKI 'a e ngaahi mafai kuo foaki 'i he kupu 5(3)(a) 'o e Lao ki he Tukupau Ngaue'aki 2003, 'oku fa'u ai 'e he Minisita 'oku ne tokangaekina e ngaahi ngaue tanaki pa'anga hu mai, 'i he loto ki ai 'a e Kapineti, 'a e Tu'utu'uni ni -

1 Hingoa nounou

'E ui 'a e Tu'utu'uni ko 'eni ko e Tu'utu'uni ki he Tukupau Ngaue'aki 2013.

2 Ngaahi koloa hu mai faka'ataa mei he tukupau ngaue'aki

Kuo pau ke faka'ataa 'a e ngaahi koloa hu mai ko 'eni mei he Tukupau Ngaue'aki –

- (a) ha vaka toutai;
- (b) naunau faifolau 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai;
- (c) naunau fakahaofi mo'ui 'i tahi 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai;
- (d) misini fakapipiki mo e tu'u loto 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai mo hono ngaahi kongokonga;
- (e) ngaahi naunau toutai;
- (f) mounu ki he toutai;
- (g) Naunau Poe Toho'anga ika;

- (h) Me'angaue Fakasatelaite ki hono Muimui'i 'o e Ngaahi Vaka Toutai 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai;
- (i) naunau 'e ngaue'aki 'e ha taulama fakamafai 'i he kupu 78 'o e Lao ki he Pule'i 'o e Toutai 2002;
- (j) naunau taumata'u 'uhila;
- (k) ngaahi me'angaue mo e naunau ki he faama'i 'o e tofe;
- (l) ngaahi me'angaue mo e naunau ki he faama'i 'o e ika;
- (m) lolo; mo e
- (n) uaea ki he pa ika.

Ka kuo pau ke:

- (a) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (a), (b), (c) mo e (f) ki he ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002, pea mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai (Kolo Matatahi) 2009;
- (b) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (d) ki he ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002 pea mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai (Kolo Matatahi) 2009, mo e toutai ki he kai kuo fakamafai'i 'e he 'ofisa pule ngaue 'a e Pule'anga 'oku ne tokangaekina e toutai;
- (c) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (e) ki he ni'ihi 'oku nau ma'u laiseni toutai fakalao pea mo e ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002, pea mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai (Kolo Matatahi) 2009;
- (d) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (g), (h), (i), (k) mo e (l) ki he ngaahi naunau mo e me'angaue kuo fakamafai'i 'e he 'ofisa pule ngaue 'a e Pule'anga 'oku ne tokangaekina e toutai;
- (e) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (j) mo e (m) ki he ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002; pea
- (f) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (n) ki he ni'ihi 'oku ma'u laiseni pa ika fakalao mei he Potungae 'oku ne tokangaekina 'e toutai.

3 Noa 'a e totongi 'o e tukuhau ngaue'aki

Kuo pau ke noa 'a e totongi Tukupau Ngaue'aki ki he ngaahi me'a 'oku ala tukuhau'i ko 'eni –

- (a) ha vaka toutai;
- (b) naunau faifolau 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai;
- (c) naunau fakahaofi mo'ui 'i tahi 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai;
- (d) misini fakapipiki mo e tu'u loto 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai mo hono ngaahi kongokonga;
- (e) ngaahi naunau toutai;

- (f) mounu ki he toutai;
- (g) Naunau Poe Toho'anga ika;
- (h) Me'angaue Fakasatelaite ki hono Muimui'i 'o e Ngaahi Vaka Toutai 'e ngaue'aki 'i ha vaka toutai;
- (i) naunau 'e ngaue'aki 'e ha taulama fakamafai 'i he kupu 78 'o e Lao ki he Pule'i 'o e Toutai 2002;
- (j) naunau taumata'u 'uhila;
- (k) ngaahi me'angaue mo e naunau ki he faama'i 'o e tofe;
- (l) ngaahi me'angaue mo e naunau ki he faama'i 'o e ika;
- (m) lolo; mo e
- (n) uaea ki he pa ika.

Ka kuo pau ke:

- (a) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (a), (b), (c) mo e (f) ki he ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002, pea mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai (Kolo Matatahi) 2009;
- (b) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (d) ki he ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002 pea mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai (Kolo Matatahi) 2009, mo e toutai ki he kai kuo fakamafai'i 'e he 'ofisa pule ngaue 'a e Pule'anga 'oku ne tokangaekina e toutai;
- (c) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (e) ki he ni'ihi 'oku nau ma'u laiseni toutai fakalao pea mo e ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002, pea mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai (Kolo Matatahi) 2009;
- (d) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (g), (h), (i), (k) mo e (l) ki he ngaahi naunau mo e me'angaue kuo fakamafai'i 'e he 'ofisa pule ngaue 'a e Pule'anga 'oku ne tokangaekina e toutai;
- (e) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (j) mo e (m) ki he ngaahi vaka 'oku lesisita 'i he Lao ki hono Pule'i 'o e Toutai 2002; pea
- (f) ngaue'aki pe 'a e palakalafi (n) ki he ni'ihi 'oku ma'u laiseni pa ika fakalao mei he Potungaue 'oku ne tokangaekina 'e toutai.

Na'e fakahoko 'i Nuku'alofa 'i he 'aho 12 ni 'o Sune 2013.

Hon. Siosifa T Tu'utafaiva

Minisita 'oku ne tokangaekina e ngaahi ngaue tanaki pa'anga hu mai